

<https://doi.org/10.34768/fp2020a7>

Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz
Uniwersytet Łódzki

LEKSEM SEKSUALIZACJA W SYSTEMIE POLSZCZYZNY I DYSKURSIE PUBLICZNYM 2019 ROKU

Wprowadzenie: cel i przedmiot badań

Leksem *seksualizacja* w dyskursie publicznym w roku 2019 stał się wyrazem, wokół którego koncentrował się jeden z tematów dyskusji medialnych i sporów politycznych o bardzo wyraźnie zarysowanych różnicach ideologicznych. Nie jest to wyraz, który pojawił się w przestrzeni publicznej dopiero w 2019 roku, nie notują go jednak żadne dotychczasowe słowniki. Wprawdzie w NKJP rzeczownik *seksualizacja* ma zaledwie 25 poświadczeń użycia (po jednym w 2001 r. i 2006 r., pozostałe w latach 2008-2010), ale w korpusie wiadomości internetowych Monco PL (monco.frazeo.pl) około 3400 (od 2013 r. do 2019 r., nieliczne wcześniej), z czego ponad 1200 w półrocznym okresie od 1 marca 2019 do 31 sierpnia 2019 roku¹.

Celem artykułu jest, po pierwsze, analiza leksemu *seksualizacja* jako jednostki systemu współczesnej polszczyzny, a więc usytuowanie wyrazu na tle innych jednostek należących do tego samego typu słowotwórczego oraz na tle rodziny wyrazów z obcym morfemem leksykalnym *seks-*, po drugie, analiza funkcjonowania leksemu *seksualizacja* w dyskursie publicznym w 2019 roku, uwzględniająca kolokacje i znaczenia kontekstowe wyrazu oraz związane z nimi kategorie nadawców i wartości, jakie zostają bezpośrednio lub pośrednio przywołane lub zanegowane w kontekście wyrazu *seksualizacja*. Tym samym analiza dyskursywna ma ujawnić aksjologiczne, więc także ideologiczne różnice, z jakimi wiąże się użycie analizowanego leksemu.

Materiałem badawczym są – po pierwsze – dane korpusowe dostarczane za pomocą wyszukiwarki PELCRA NKJP², po drugie – dane korpusowe dostarczane za pomocą wyszukiwarki Monco PL, po trzecie – dwa porównywalne korpusy tekstów utworzone na podstawie dwu źródeł internetowych: portalu polityka.pl związanego z tygodnikiem „Polityka” i portalu wpolityce.pl związanego z tygodnikiem „Sieci”, badane za

¹ Dane bezwzględne, świadczące o znacznie większej liczbie wystąpień leksemu w korpusie wyszukiwarki internetowej, nie odzwierciedlają jednak dokładnych różnic, ponieważ nie uwzględniają wielkości baz. W przeliczeniu na milion słów (tokenów/segmentów) dane liczbowe przedstawiają się następująco: NKJP – 0,014 na milion słów, Monco PL – 0,056 na milion słów. Dopiero te dane upoważniają do formułowania tezy o znacznym wzroście frekwencji wyrazu.

² Zob. P. Pęzik, *Wyszukiwarka PELCRA dla danych NKJP*, [w:] *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, red. A. Przepiórkowski, M. Bańko, R. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk, Warszawa 2012.

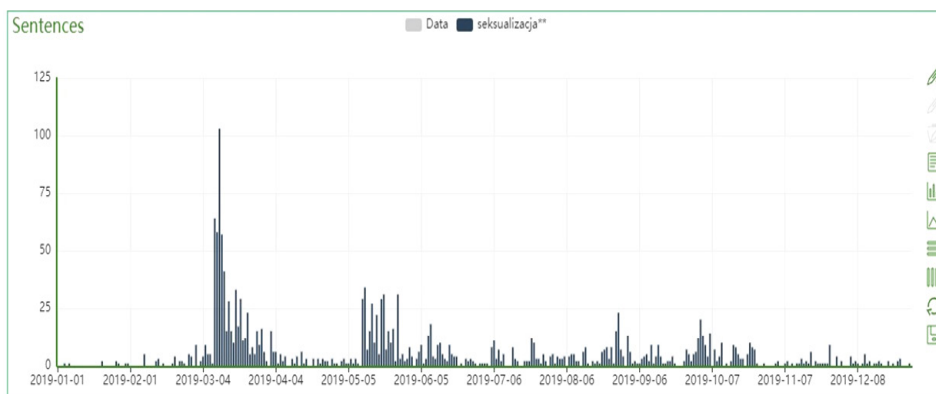
pomocą aplikacji AntConc, oraz – po czwarte – wyniki ankiety przeprowadzonej wśród studentów filologii polskiej Uniwersytetu Łódzkiego badającej rozumienie wyrazu *seksualizacja*.

Procedura analityczna zmierzająca do realizacji wskazanych wyżej celów badawczych będzie składała się z pięciu etapów: 1) określenie kontekstu społeczno-politycznego, w jakim pojawił się leksem *seksualizacja* w 2019 r., 2) usytuowanie leksemu *seksualizacja* na tle innych jednostek systemu języka polskiego, zawierających morfem *seks-*, 3) przedstawienie i interpretacja danych ilościowych dotyczących występowania leksemu *seksualizacja* w korpusach tekstów i wyszukiwarkach internetowych, 4) analiza użycy leksemu w dyskursach medialnych na podstawie portali polityka.pl i wpolityce.pl, 5) omówienie danych ankietowych dotyczących rozumienia i stosowania leksemu *seksualizacja* przez studentów. W zakończeniu i podsumowaniu badań leksem *seksualizacja* zostanie zestawiony z wyrazem *gender*, ponieważ obie jednostki leksykalne są włączone do dyskursu publicznego w podobny sposób, w podobnym celu i obarczone są podobnymi funkcjami retorycznymi.

Leksem *seksualizacja* w 2019 roku

Bardzo wyraźny i gwałtowny wzrost liczby wystąpień leksemu *seksualizacja* w dyskursie publicznym nastąpił na przełomie lutego i marca 2019 roku (por. wykres 1). Wcześniej – jak pokazują dane wyszukiwarki Monco.pl – wyraz pojawiał się w zaledwie kilku zdaniach wiadomości internetowych dziennie. Na początku marca 2019 roku liczba ta wzrosła do ponad 100 (por. luty 2019: 0-10 wystąpień dziennie w korpusie, marzec 2019: 64-100, maj 2019: 30-40, sierpień/wrzesień 2019: 20-30). Wydarzeniem, które spowodowało tak duży wzrost użycia leksemu *seksualizacja*, było podpisanie 18 lutego 2019 roku przez prezydenta Warszawy, Rafała Trzaskowskiego, deklaracji „Warszawska polityka miejska na rzecz osób LGBT+”. Podpisanie przez R. Trzaskowskiego deklaracji, a także wypowiedzi wiceprezydenta Warszawy, Macieja Rabieja, o związkach partnerskich, równości małżeńskiej oraz adopcji dzieci przez pary homoseksualne wywołały ostry sprzeciw środowisk konserwatywnych, w tym przedstawicieli rządu, członków partii Prawo i Sprawiedliwość oraz hierarchów Kościoła katolickiego. W ich wypowiedziach wielokrotnie pojawiał się leksem *seksualizacja* o odmiennej niż dotychczas referencji, z wyraźną tendencją do przesunięcia właściwości aksjologicznych wyrazu na nowy denotat, którym stała się edukacja seksualna.

Temat powrócił do debaty publicznej w związku z rozpoczęciem roku szkolnego. Z jednej strony władze miasta Warszawy informowały o braku zamiaru wprowadzania do stołecznych szkół dodatkowych zajęć z edukacji seksualnej, z drugiej – w inauguracyjnych rok szkolny wystąpieniach biskupi przestrzegali rodziców przed „ideologią LGBT” i „demoralizacją dzieci”.

Wykres 1. Dienne częstotliwości leksemu *seksualizacja* w okresie od 01.01.2019 do 31.12.2019 r.
Źródło: Monco.pl (dane z 1.02.2020).

Jak poinformował stołeczny ratusz, „miasto nie planuje wprowadzenia do szkół zajęć dodatkowych z zakresu edukacji seksualnej”. Jednocześnie wiceprezydent Renata Kaznowska przyznała na sesji Rady m.st. Warszawy, że w budżecie miasta na bieżący rok nie ma zaplanowanych środków na wdrażanie Deklaracji LGBT+. [...] Już 8 marca br. wypowiedzieli się na jej temat biskupi warszawscy: kard. Kazimierz Nycz i bp Romuald Kamiński. W swym oświadczeniu mówią o zawartej w niej „ideologii LGBT”. Wyjaśniają, że „chrześcijańska antropologia nie może zaakceptować wielu obecnych w ideologii LGBT aspektów, działań i postulatów, w tym związanych z promocją zawartej tam wizji ludzkiej płciowości, rodziny i jej roli w społeczeństwie, małżeństwa oraz tzw. praw reprodukcyjnych”. [...] Duży niepokój biskupów wzbudziły zawarte w Karcie standardy edukacji seksualnej wedle Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). [...] 13 marca br. w sprawie Deklaracji zabrała głos Konferencja Episkopatu Polski, przypominając, że zgodnie z Konstytucją RP „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed demoralizacją”. Obradująca 27 sierpnia na Jasnej Górze Rada Stała Konferencji Episkopatu Polski w dokumencie skierowanym do rodziców zwróciła uwagę, że zajęcia te w sposób niewłaściwy ingerują w sferę seksualności i rozwoju psychoseksualnego uczniów³.

Przytoczone cytaty zarysowują podstawową opozycję semantyczno-ideologiczną, w jaką włączone są dwie jednostki leksykalne: *edukacja seksualna* oraz *seksualizacja*.

Według danych frekwencyjnych opracowanych przez zespół warszawskich językoznawców skupionych wokół projektu „Słowa na czasie”⁴ leksem *seksualizacja* nie był w żadnym okresie 2019 roku ani wyrazem tygodnia, ani wyrazem miesiąca⁵. Jednak na początku marca do słów częściej niż zwykle występujących w mediach należał przymiotnik *seksualny* (w połączeniach: *orientacja seksualna*, *edukacja antydyskry-*

³ Trzaskowski wycofuje się z Karty LGBT+? Nie będzie dodatkowych zajęć z edukacji seksualnej (2019), <https://www.tvp.info/44164266/trzaskowski-wycofuje-sie-z-karty-lgbt-nie-bedzie-dodatkowych-zajec-z-edukacji-seksualnej> (dostęp: 25.11.2019).

⁴ Por. *Słowa roku, słowa miesiąca, słowa dnia*, red. M. Łaziński, M. Kwiecień, Warszawa 2019.

⁵ Por. <http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/> (dostęp: 30.11.2019).

minacyjna i seksualna, wykorzystywanie seksualne) oraz odnoszący się do lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transgenderycznych i transpłciowych skrótowiec *LGBT*⁶ w wyrażeniach: *spór o deklarację [praw] LGBT+, środowiska/uczniowie LGBT, deklaracja LGBT+*. Zarówno akronim *LGBT+*, jak i wyrażenie *edukacja antydyskryminacyjna i seksualna*, to jednostki leksykalne bezpośrednio związane ze sporem ideologicznym wokół tematu edukacji seksualnej/seksualizacji.

Leksem seksualizacja jako jednostka systemu leksykalnego polszczyzny

Słownictwo polszczyzny zawierające morfem *seks-* uległo w ciągu ostatnich kilkunastu lat znacznemu rozrostowi (por. tabela 1), co przede wszystkim łączy się ze zmianami społeczno-obyczajowymi, jakie zaszły w kulturze Zachodu od czasu rewolucji seksualnej i detabuizacji intymnych sfer życia człowieka. Leksemu *seks* nie notują słowniki przedwojenne. Odnotowany jest dopiero w słowniku pod redakcją Witolda Doroszewskiego. Już tam jednak można odnaleźć dość bogatą, składającą się z 10 leksemów, rodzinę wyrazów. W słownikach z XXI wieku jest ich znacznie więcej, na przykład *Wielki słownik języka polskiego* (online) pod redakcją Piotra Źmigrodzkiego notuje 19 leksemów opartych na przyswojonym morfem *seks-*. Także złożone jednostki leksykalne, w których składzie występuje obca forma *sex*, są coraz liczniejsze w kolejnych słownikach, por. SJP Dor: *sex appeal*; SJP PWN: *cool sex, sex appeal/seksapil, sex club, sex party/sex-party, sex shop/sex-shop, sexy*; WSJP: *sex appeal/seksapil, sex linia/sex-linia, sex shop/sex-shop, sex skandal/sex-skandal, sexy*.

Na przestrzeni ponad pięćdziesięciu lat, jakie dzielą SJP Dor i WSJP, powiększył się nie tylko inwentarz leksemów, ale i zmieniła się definicja wyrazu *seks*, por. SJP Dor – »płeć; atrakcyjność pod względem płciowym«; WSJP – 1. »współzycie płciowe; ogół spraw związanych ze współżyciem płciowym« 2. »seksapil; atrakcyjność pod względem płciowym«. Tę różnicę znaczeniową oddają przymiotniki oparte na rdzeniu *seks-* notowane w obu słownikach. W SJP Dor są to: *seksowy* [!] – przym. od *seks*⁷, *seksapilowaty – rzad.* »odznaczający się sex apealem, mający sex appeal«, przymiotniki nie funkcjonujące już we współczesnej polszczyźnie, oraz przymiotnik *seksualny* – »dotyczący płci, mający związek z życiem płciowym, płciowy«. W WSJP są już tylko dwa współczesne przymiotniki: *seksowny* 1. »taki, który jest pociągający pod względem seksualnym; podkreślający czyjąś atrakcyjność seksualną« 2. »pot. taki, który jest związany z sek-

6 W plebiscycie internetów skrótowiec *LGBT* został słowem roku 2019 w Polsce i uplasował się przed leksemami *klimat* i *hulajnoga*. Te same wyrazy, choć w nieco innej kolejności, wybrała Kapituła językoznawców jako słowa roku 2019: na miejscu 1. znalazł się leksem *klimat*, na 2. akronim *LGBT*, na 3. wyraz *hulajnoga*.

7 Por. przywołany w słowniku Doroszewskiego cytat: „Tytania Haliny Winiarskiej [...] nie jest wcale ani krucha, ani wiotka, ani słodka [...] w wyglądzie i grze – bardzo seksowa”.

Tabela 1. Leksemy z morfemem *seks-* w wybranych słownikach języka polskiego

SJP Dor	SJP PWN	WSJP
Seks	Seks	Seks
Seksowy	Seksapil	Seksapil
Seksapilowaty	Seksbomba	Seksbomba
Seksbomba	Sekscesy	Seksizm
Seksualizm	Sekser	Sekslinia
Seksualnie	Sekserka	Seksoholiczka
Seksualność	Seksizm	Seksoholik
Seksualny	Seksoholik	Seksoholizm
Seksuolog	Seksowanie	Seksowny
Seksuologia	Seksowny	Seksksandal
	Seksualizm	Sekstelefon
	Seksualny	Seksturysta
	Seksuologia	Seksualizm
		Seksuolog
		Seksuologia
		Seksuologicznie
		Seksuologiczny
		Seksualnie
		Seksualny

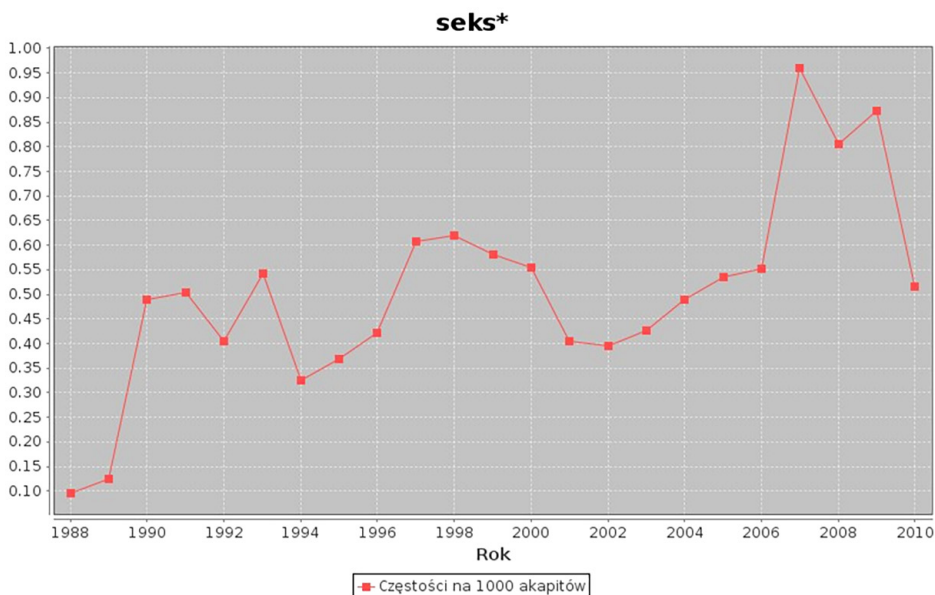
Źródło: opracowanie własne.

sem – współżyciem płciowym» 3. »*pot.* taki, który jest atrakcyjny i pożądany pod jakimś względem« i *seksualny* »związany z seksem – współżyciem płciowym«. Jedynymi wyrazami w tej bardzo bogatej rodzinie wyrazów, którą przedstawia tabela 1, łączącymi się ze znaczeniem »płeć«⁸, są derywaty: *seksowanie*, *sekser* i *sekserka* (por. *seksowanie* »rozpoznawanie płci kurcząt«) występujące w SJP PWN, mimo że słownik ten nie odnotowuje już znaczenia *seks* »płeć« (por. SJP PWN: *seks* 1. »ogół spraw i czynności związanych z zaspokajaniem popędu płciowego« 2. »czyjaś atrakcyjność seksualna«).

Dane leksykalne zebrane na postawie NKJP wskazują także na znaczny wzrost częstości wystąpień wyrazów z morfemem *seks-* (por. wykres 2). Wśród nich największą liczbę wystąpień w NKJP (dane liczbowe uwzględniają cały korpus) mają: *seks* (1900-1988: 15; 2009-2010: 4800), *seksualny* (1900-1988: 188; 2009-2010: ponad 10000), *seksualność* (1900-1988: 7; 2009-2010: 930). Inne leksemy oparte na rdzeniu *seks-* i notowane w NKJP to między innymi *seksualizm* (liczba wystąpień w całym NKJP 488), *seksualizacja* (25), *seksualista* (19), *seksualizowanie* (10), *seksualizować* (5), *seksualia* (1).

Niewielka liczba wystąpień w NKJP rzeczowników *seksualizacja* i *seksualizowanie* oraz – będącego ich bezpośrednią motywacją słowotwórczą – czasownika *seksualizować*, niewątpliwie utrudnia określenie znaczeń wszystkich trzech bliskich słowotwórczo i semantycznie wyrazów. Pod względem strukturalnym leksem *seksualizacja*

8 O pochodzeniu wyrazu *płeć* w języku polskim por. w: M. Adamczyk, *Leksem płeć w dawnej i współczesnej polszczyźnie*, „Poradnik Językowy” 2017, 4, s. 75-83.

Wykres 2. Leksemy z morfemem *seks-* w NKJP (1988-2010) – częstotliwość na 1000 akapitów
Źródło: NKJP.

reprezentuje bardzo produktywny typ słotwórczy transpozycyjnych rzeczowników odczasownikowych z przyrostkiem *-acja* (*-yzacja/-izacja*)⁹, por. na przykład *komputeryzacja*, *pluralizacja*, *repreywatyzacja*, *wizualizacja*¹⁰. Choć wśród podstaw pośrednio motywujących dużą grupę stanowią rzeczowniki obce (np. *sowietyzacja*, *falandyzacja*, *macdonaldyzacja*), jednak – jak wykazała Krystyna Waszakowa¹¹ – przyrostek *-acja* (*-yzacja/-izacja*) jest już autonomicznym składnikiem polskiego systemu słotwórczego i z dużą łatwością urabia nazwy czynności, które funkcjonują równoległe z dery-

9 „Z perspektywy gramatyki kognitywnej pary typu *komputeryzować* : *komputeryzacja* nie są uważane za ekwiwalenty semantyczne, mimo że mogą być użyte zamiennie w celu opisania tej samej sytuacji (zdarzenia) [...]. Według Langackera różnią się one bowiem tym, że w inny sposób konstruują wyobrażenie tej samej zawartości konceptualnej. Czasownik narzuca bowiem widzenie zdarzenia w aspekcie procesualnym, profilując czas, w jakim się ono rozgrywa. Rzeczownik natomiast zdarzenie jako całość, tzn. ujmuje łącznie poszczególne jego stany składowe (por. Langacker 1987a: 90)”. K. Waszakowa, *Kognitywno-komunikacyjne aspekty słotwórstwa. Wybrane zagadnienia opisu derywacji w języku polskim*, Warszawa 2017, s. 55.

10 Por. K. Waszakowa, *Słotwórstwo rzeczowników obcych – synchroniczne znamiona obcości derywatów sufiksalnych*, „Polonica” 1988, XIII, s. 131-140; *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, red. R. Grzegorzczakowa, R. Laskowski, H. Wróbel, Warszawa 1998, s. 396; H. Jadacka, *System słotwórczy polszczyzny (1945-2000)*, Warszawa 2001, s. 81-82; B. Kudra, *Kreatywność leksykalna w dyskursie politycznym polskiej prasy lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych*, Łódź 2001, s. 25-29.

11 Por. K. Waszakowa, *Słotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczowniki sufiksalne obce*, Warszawa 1994, s. 226.

watami tworzonymi regularnie za pomocą przyrostków *-anie*, *-enie*, *-cie*¹². Niekiedy jednak tego typu formacje specjalizują się i nabierają wtórnego znaczenia: wytworu, narzędzia, wykonawcy czynności, na przykład *administracja*, *delegacja*, *dekoracja*, *izolacja*¹³.

Z budowy słowotwórczej leksemu *seksualizacja* wynika relacja zależności strukturalno-semantycznej: SEKSUALIZACJA ← SEKSUALIZOWAĆ (*seksualizacja* – ‘to, że się [kogoś/coś] seksualizuje’). Pytanie zatem zasadnicze, które się nasuwa, dotyczy znaczenia czasownika *seksualizować*, czyli odprzymiotnikowego derywatu czasownikowego o znaczeniu kauzatywnym: SEKSUALIZOWAĆ ← SEKSUALNY (SEKSUALNOŚĆ/SEKSUALIZM): ‘nadawać komu/czemu cechy seksualne, cechy obiektu seksualnego; powodować zainteresowanie seksualnością (cechami, zachowaniami, procesami psychicznymi człowieka związanymi ze sferą seksu, współżyciem płciowym, erotyką)’. Takie definiowanie jest zgodne z utrwalonymi znaczeniami wyrazów, które można uznać za bezpośrednią lub pośrednią motywację słowotwórczą czasownika *seksualizować*, pośrednio więc rzeczownika *seksualizacja*, por. *seksulany*: SJP Dor »dotyczący płci, mający związek z życiem płciowym, płciowy«; WSJP »związany z seksem – współżyciem płciowym«; *seksualność*: SJP Dor rzecz. od *seksualny*; WSJP »cechy, zachowania i procesy psychiczne człowieka związane ze sferą seksu – współżycia płciowego«; *seksualizm*: SJP Dor »kwestie seksualne; zainteresowanie sprawami płci, dążenie do użycia zmysłowego«; SJP PWN »sfera erotyki i zachowań seksualnych człowieka«.

Leksem seksualizacja w korpusach tekstów i wyszukiwarkach internetowych

W zrównoważonym stylistycznie podkorpusie NKJP leksem *seksualizacja* ma zaledwie 7 wystąpień, w całym korpusie 25 (0,014 na mln słów). Wyraz pojawia się przede wszystkim w tekstach naukowych i popularnonaukowych. Występowanie leksemu poświadczane w NKJP jest więc ograniczone zasadniczo do odmiany oficjalnej polszczyzny, a główne źródła to książki o literaturze, filozofii, kulturze, między innymi Artura Hutnikiewicza¹⁴ o Młodej Polsce, Tadeusza Drewnowskiego¹⁵ o Gombrowiczu i literaturze współczesnej, Agnieszki Graff¹⁶ o płci i seksualności czy publicysty Edwina Bendyka¹⁷ o współczesnych zjawiskach cywilizacyjno-kulturowych. Przykłady użyc

12 Zarówno przyrostek *-acja*, jak i jego rozszerzony wariant *-yzacja/-izacja* urabia od nazw własnych liczne w polszczyźnie publicystyczno-politycznej pseudoterminologiczne okazjonalizmy o ironicznym wydźwięku: *falandyzacja* ← *Falandysz*, *kaliszyzacja* ← *Kalisz*, *olszewizacja* ← *Olszewski*, *kaczyzacja* ← *Kaczyński* (por. B. Kudra, *op. cit.*, s. 29).

13 Por. *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, s. 396.

14 A. Hutnikiewicz, *Młoda Polska*, Warszawa 1994.

15 T. Drewnowski, *Próba scalenia: obiegi, wzorce, style: literatura polska 1944-1989*, Warszawa 1997.

16 A. Graff, *Rykoszetem. Rzecz o płci, seksualności i narodzie*, Warszawa 2008.

17 E. Bendyk, *Miłość, wojna, rewolucja: szkice na czas kryzysu*, Warszawa 2009.

wyrazu *seksualizacja* pozwalają mówić o dwu jego znaczeniach: 1. »nadawanie osobie cech obiektu seksualnego; depersonalizacja, uprzedmiotowienie« 2. »przesadne, nadmierne mówienie lub pisanie o erotyce, epatowanie erotyzmem, eksponowanie treści pornograficznych«.

Ten rzekomy demoralizator [Przybyszewski] podszyty był w rzeczywistości od początku moralistą, dla którego twórczość, a zwłaszcza teatr, rozpatrujący [...] problem dramatycznych powikłań wzajemnego stosunku między mężczyzną a kobietą, stanowił akt twórczy w najwyższym stopniu moralny. Przecistawiając się trywialnej **seksualizacji literatury** i rugując ze sceny płaską, dwuznaczną farsę bulwarową, miał służyć właśnie pogłębianiu etyki odpowiedzialności (cyt. i metadane za NKJP: wydawca – PWN, źródło – *Młoda Polska*, autor – Artur Hutnikiewicz, data publikacji – 1994).

Zdawałoby się, że i w tej dziedzinie zbulwersować powinien Gombrowicz. Tymczasem Gombrowicz z jego **seksualizacją filozofii i historii** pozostawał sprawą odrębną. Wpływ Gombrowicza dokonywał się raczej poprzez ogólną koncepcję walki form niż specyficzną erotykę. Zresztą w tej dziedzinie pisarz zachowywał elegancję, rzadko posądzany był o zgorzenie czy pornografię (cyt. i metadane za NKJP: wydawca – Wydawnictwo Naukowe PWN, źródło – *Próba scalenia: obiegi, wzorce, style: literatura polska 1944-1989*, autor – Tadeusz Drewnowski, data wydania – 1997).

Przez **seksualizację** naukowcy rozumieją wiązanie wartości danej osoby wyłącznie z jej seksualną atrakcyjnością lub zachowaniem i ukazywanie jako obiektu seksualnego. Przykładem jest reklama, na której Christina Aguilera w szkolnym mundurku z rozpiętymi guziczkami liże lizaka. Autorzy raportu wzywają rodziców, władze szkolne i przedstawicieli służby zdrowia, aby byli świadomi potencjalnego wpływu mediów na dziewczęta i młode kobiety i włączali do programów wychowania seksualnego elementy pozwalające unikać zagrożeń (cyt. i metadane za NKJP: wydawca – Usenet, źródło – Usenet-pl.sci.psychologia, tytuł – „Re: Za dużo seksu, dziewczęta ;)”, data publikacji – 2.03.2007).

Mądrzy po szkodzie wyspiarze po latach liberalizacji odkrywają trudną prawdę, że **seksualizacja** (epatowanie treściami erotycznymi i pornograficznymi) dzieci prowadzi do poważnych problemów społecznych (cyt. i metadane za NKJP: wydawca – www.forum.michalkiewicz.pl, źródło – Forum Stanisława Michalkiewicza, tytuł – „Jasnogród walczy z rozpasaniem i zepsuciem”, data publikacji – 27.02.2010).

Wyrazy *seksualizacja*, *seksualizować* i *seksualizowanie* występują w NKJP w następujących kolokacjach, potwierdzających powyżej formułowane znaczenia:

- a) *seksualizacja: relacji; sfery publicznej/opinii publicznej/życia społecznego/otoczenia; literatury/reklamy/filozofii/historii; dzieciństwa/„dziewczyństwa”/dzieci; chronić (koś, np. dzieci) przed seksualizacją; depersonalizacja przez seksualizację;*
- b) *seksualizować: związek/relację;*
- c) *seksualizowanie: relacji; kobiet.*

W wyszukiwarce informacji internetowych Monco PL liczba wystąpień leksemu *seksualizacja* jest znacznie większa niż w NKJP (Monco PL: 0,056 na mln słów). Słowo zostaje wykorzystane w przekazach medialnych głównie w celach perswazyjno-manipulacyjnych. Nowe, inne niż w NKJP, kolokacje wyrazu (por. tabela 2) są obciążone

retorycznie. Liczne użycia leksemu w szeregowych połączeniach quasi-synonimicznych, hiponimicznych, hiperonimicznych (np. *seksualizacja i uprzedmiotowienie*, *deprawacja i seksualizacja*, *seksualizacja i sodomizacja*) prowadzą do przewartościowania słowa, zmiany wiązanych z nim emocji i znaczeń, które następnie zostają przeniesione na kolejne wyrazy i właściwe obiekty perswazyjne (*gender*, *homoseksualizm* i *edukacja seksualna*).

Tabela 2. Kolokaty rzeczownikowe, przymiotnikowe i czasownikowe leksemu *seksualizacja* według częstości wystąpień w wyszukiwarce internetowej Monco PL

Kolokaty rzeczownikowe	Kolokaty przymiotnikowe	Kolokaty czasownikowe
1173 – dziecko	76 – wczesny	146 – stop
73 – młodość	21 – nadmierny	68 – mówić (o)
68 – gender	22 – przedwczesny	47 – wprowadzać (~ić)
66 – LGBT	14 – szkodliwy	40 – promować
43 – edukacja	13 – brutalny	29 – prowadzić (do)
38 – ideologia	12 – postępujący	22 – straszyć
35 – demoralizacja	11 – przymusowy	19 – chronić (przed)
32 – deprawacja	10 – agresywny	19 – sprzeciwiać się
20 – dzieciństwo	10 – rzekomy	14 – uprzedmiotwić
16 – pornografia	8 – wszechobecny	10 – propagować

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z 2.01.2020 r.

Kolokaty rzeczownikowe leksemu *seksualizacja* są reprezentowane zarówno w połączeniach równorzędnych, w których najwyraźniej widać wykorzystanie takich podstawowych mechanizmów perswazyjnych, jak emocjonalizacja, posługiwanie się wartościującą leksyką, odwoływanie się do zjawisk powszechnie uznawanych za negatywne, i przenoszenie negatywnego wartościowania na inne zjawiska, a także w połączeniach nierównorzędnych, w których przede wszystkim nazywa się obiekty-ofiary (jeśli osobowe) negatywnego procesu oraz jego sprawców, por.

1) połączenia rzeczownikowe równorzędne

a) szeregowe łączne:

- z rzeczownikami nazywającymi negatywnie oceniane zjawiska w sferze społeczno-kulturowej: *uprzedmiotowienie i seksualizacja*; *komercjalizacja i seksualizacja*; *indoktrynacja i seksualizacja*;
- z rzeczownikami nazywającymi negatywnie oceniane zjawiska w sferze etycznej i obyczajowej: *deprawacja i seksualizacja*; *demoralizacja i seksualizacja*; *pornografia i seksualizacja*; *obsceniczność i seksualizacja*; *seksualizacja i masturbacja*; *seksualizacja, sodomizacja, wulgaryzacja*;
- z nazwami orientacji seksualnej i tożsamości płciowej: *gender, homoseksualizm i seksualizacja*; *ideologia gender i seksualizacja*; *seksualizacja dzieci i promocja homoseksualizmu*;

- b) szeregowo rozłączne: *seksualizacja albo edukacja*;
- 2) połączenia rzeczownikowe nadrzędno-podrzędne
- a) z rzeczownikami nazywającymi osobowe kategorie odbiorców (obiektów) procesu:
- *seksualizacja: dzieci (naszych, nienarodzonych), dziecka, najmłodszych, dziewcząt, nastolatków, młodzieży, nieletnich, młodych*;
 - *seksualizacja kobiet*;
- b) z rzeczownikami nazywającymi nieosobowe kategorie obiektów procesu:
- *seksualizacja (kobiecego) ciała*;
 - *seksualizacja kultury (i jej erotyzacja), wychowania*;
 - *seksualizacja przekazu medialnego*;
 - *seksualizacja wizerunku*;
 - *seksualizacja przestrzeni publicznej*;
 - *seksualizacja wszelkich sfer ludzkiej egzystencji*;
- c) z wyrażeniami przyimkowymi wskazującymi sprawstwo procesu:
- *seksualizacja (dzieci, nieletnich, młodych...) przez deklaracje LGBT, przez gejów, przez genderystów, przez media*.

Do kolokatów przymiotnikowych należą przede wszystkim określenia pejoratywne (definitywnie lub kontekstowo), które wskazują na:

- a) ocenę etyczną procesu – *wulgarna, pedofilska, cyniczna, brutalna, agresywna, szkodliwa seksualizacja*;
- b) przebieg i efekt procesu – *natarczywa, postępująca, przymusowa, niepokojąca*;
- c) zasięg oddziaływania – *wszechobecna, totalna, nadmierna*;
- d) czas – *przedwczesna seksualizacja*.

Szczególnym określeniem, do którego wróćę jeszcze w kolejnej części, jest przymiotnik metatekstowy *rzekomy: rzekoma seksualizacja*.

Predykatywnym o największej liczbie wystąpień w kontekście leksemu *seksualizacja* jest – według danych dostarczanych przez wyszukiwarkę Monco.pl – wyraz *stop* w znaczeniu »zaprzestać wykonywania jakiejś czynności, zatrzymać kogoś lub coś«, który użyty jest ponad 130 razy w formie hasła propagandowego: *Stop seksualizacji (dzieci/naszych dzieci)!* Inne warianty hasła, występujące pojedynczo, to: *stop demoralizacji przez seksualizację, stop promowaniu seksualizacji, stop ideologii gender i seksualizacji*.

Wśród pozostałych kolokatów czasownikowych wyraźnie wyodrębniają się dwie semantyczne grupy czasowników łączących się z rzeczownikiem *seksualizacja*. Są to:

- a) czasowniki nazywające działania będące sprzeciwem wobec zjawiska: *grzmieć o seksualizacji; ostrzegać przed seksualizacją; powstrzymać seksualizację; protestować przeciw seksualizacji; przeciwdziałać seksualizacji; sprzeciwiać się seksualizacji; walczyć z seksualizacją; zapobiegać seksualizacji; zwalczać seksualizację*;

b) nazywające działania popierające, propagujące zjawisko: *być zainteresowanym seksualizacją; dążyć do seksualizacji; narzucać seksualizację; promować seksualizację; propagować seksualizację; przyzwolić na seksualizację; wprowadzać seksualizację.*

Inne czasowniki, często pojawiające się w materiale, to predykaty nazywające stany emocjonalne związane z procesem: *bać się seksualizacji; straszyć seksualizacją; oraz działania podejmowane wobec jego odbiorców: chronić przed seksualizacją.*

Szereg kolokatów sytuuje leksem *seksualizacja* w polu semantycznym WALKI/ WOJNY. Oprócz wymienionych wyżej czasowników *walczyć, zwalczać, chronić*, są także takie połączenia, jak *krucjata przeciw seksualizacji czy ateizacja przez seksualizację*, które najdobitniej wyrażają opozycyjność dyskursywnych obrazów świata i jego uproszczoną wizję. Kontrast wzmacniają kategorie nazw agensów, jakie występują przy czasownikach z obu grup semantycznych. Z jednej strony są to: *politycy prawicowi, biskupi, Kościół, ruchy katolickie* (dla czasowników z grupy a), z drugiej – *władze Warszawy, posłowie KO i Lewicy, homolobby, gender mainstreaming, opozycja, gorszyciele* (dla czasowników z grupy b).

Leksem seksualizacja w dyskursach medialnych: polityka.pl oraz wpolityce.pl

Do zbadania dyskursywnie zróżnicowanego użycia leksemu *seksualizacja* wykorzystano dwa korpusy utworzone na podstawie tekstów zamieszczanych na portalu *polityka.pl* oraz na portalu *wpolityce.pl*. Na portalu *polityka.pl* zarejestrowano 90 tekstów, w których wystąpił leksem *seksualizacja*, natomiast na portalu *wpolityce.pl* – 400. Za pomocą aplikacji AntConc utworzono dwa porównywalne korpusy¹⁸, składające się z tekstów zamieszczanych na obu portalach w okresie od 1 stycznia 2019 do 30 września 2019 roku. Portal *polityka.pl* reprezentowało 50 tekstów, portal *wpolityce.pl* – 160. Różnice w użyciu leksemu *seksualizacja* dotyczą tak liczby wystąpień słowa, jak i jego nacechowania oraz kontekstowego znaczenia. Porównanie dwu korpusów składających się z tekstów należących do odmiennych dyskursów: lewicowo-liberalnego (*polityka.pl*) i konserwatywnego (*wpolityce.pl*) pozwoliło uchwycić w sposób jednoznaczny podstawową różnicę w konceptualizowaniu pojęcia seksualizacji.

Leksem *seksualizacja* ponad dwa razy częściej wystąpił w korpusie tekstów zamieszczanych na portalu *wpolityce.pl* niż na portalu *polityka.pl*, a jego dyskursywnym „konkurentem” jest wyrażenie *edukacja seksualna* (zob. frekwencję wyrazów w porównywanych korpusach – tabela 3). W korpusach referencyjnych¹⁹, czyli NKJP oraz Monco PL

¹⁸ Por. V. Kamasa, *Techniki językoznawstwa korpusowego wykorzystywane w krytycznej analizie dyskursu. Przegląd*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2014, 10/2.

¹⁹ Por. *ibidem*.

wielkości te dla leksemu *seksualizacja* są oczywiście zupełnie inne: NKJP – 0,000014 na 1000 słów, Monco PL – 0,000056 na 1000 słów.

Tabela 3. Frekwencja leksemu *seksualizacja* i wyrażen: *edukacja seksualna/antydiskryminacyjna/równościowa* na portalach polityka.pl i wpolityce.pl (liczba wystąpień na 1000 słów)

Wyraz/wyrażenie	Polityka.pl	Wpolityce.pl
<i>seksualizacja</i>	1,2 (na 1000 słów)	2,7 (na 1000 słów)
<i>edukacja seksualna</i>	1,4 (na 1000 słów)	1,7 (na 1000 słów)
<i>edukacja antydiskryminacyjna</i>	0,3 (na 1000 słów)	0,5 (na 1000 słów)
<i>edukacja równościowa</i>	–	0,5 (na 1000 słów)

Źródło: opracowanie własne.

O odmiennej przynależności dyskursywnej obu jednostek leksykalnych (*seksualizacja* vs. *edukacja seksualna*) świadczą ich metatekstowe użycia, czyli stosowanie cudzysłowu lub stosowanie wyrazów i wyrażen metatekstowych: *rzekoma seksualizacja*, *tak zwana/tzw. seksualizacja*, lub obu sposobów jednocześnie (por. dalsze przykłady). W dyskursie lewicowo-liberalnym nacechowane jest użycie wyrazu *seksualizacja*, który w 46% wystąpień opatrzony jest graficznym lub leksykalnym znakiem dystansowania się nadawcy do formy lub treści wyrazu²⁰. Z kolei w dyskursie konserwatywnym ten sam zabieg jest stosowany wtedy, kiedy autor używa wyrażen *edukacja seksualna/równościowa/antydiskryminacyjna*. Taki metatekstowy komentarz ma 25% badanych określeń w korpusie utworzonym dla portalu wpolityce.pl., por. przykłady:

- a) metatekstowe dystansowanie się do jednostki leksykalnej, jej znaczeń i denotacji w dyskursie liberalno-lewicowym reprezentowanym przez portal polityka.pl – 46% wystąpień w korpusie, na przykład

PiS właśnie po raz kolejny straszy publiczność „seksualizacją”, a prezes, nie bez karykaturalnego efektu w przypadku bezdzietnego kawalera, zapewnia, że „wara od naszych dzieci”.

Dzień później podczas konferencji, na której prezentowano statystyki dotyczące przypadków pedofilii w polskim Kościele, przedstawiciele episkopatu wrócili do tematu. I także starali się przekierować uwagę na problem „seksualizacji dzieci”.

Zamiast o programach nauczania, kumulacji roczników, degradacji zawodu nauczyciela itp. mamy dyskutować o „seksualizacji dzieci”, podniecać się rzekomym atakiem „środowisk LGBT” na domy i szkoły.

²⁰ Warto przypomnieć w tym miejscu eksplikację, jakie Anna Wierzbicka (*Metatekst w tekście*, [w:] *O spójności tekstu*, red. M.R. Mayenowa, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971, s. 110) przypisała wyrażeniom metatekstowym (m.in. *podobno*, *jakoby*, *rzekomo*), za pomocą których mówiący odcina się od wypowiedzianych słów, a zwłaszcza warto zwrócić uwagę na eksplikację metatekstowego „rzekomo” i jego złożoną heterogeniczną strukturę: *P o d o b n o S* jest *P = 1*) „Wiedz, że *S* jest *P*”. 2) *N i e s ą d z*, że to mówię ja. *J a k o b y S* jest *P = 1*) „Wiedz, że *S* jest *P*”. 2) *N i e s ą d z*, że to mówię ja. 3) *W ą t p. R z e k o m o S* jest *P = 1*) „Wiedz, że *S* jest *P*”. 2) *N i e s ą d z*, że to mówię ja. 3) *N i e w i e r z*.

PiS zbudował narrację o **rzekomym planie seksualizacji dzieci**, lekcjach masturbacji, także dla najmłodszych i – drugie kluczowe słowo – afirmacji homoseksualizmu.

Czym jest Deklaracja LGBT+? Oprócz zarzutu **rzekomej „seksualizacji dzieci”** stawia się Deklaracji zarzut braku podstawy prawnej do jej wydania.

b) metatekstowe dystansowanie się do jednostki leksykalnej, jej znaczeń i denotacji w dyskursie konserwatywnym reprezentowanym przez portal wpolityce.pl – 25% wystąpień w korpusie, na przykład

Rabiej zauważył, że w deklaracji jest stwierdzenie o tym, by dążyć do **edukacji „antydyskryminacyjnej”** oraz jest mowa o „**rzetelnej edukacji seksualnej**”.

Teraz Rafał Trzaskowski nie tylko zobowiązuje warszawskie szkoły na przyjęcie **tw. edukacji równościowej**, ale uruchamia instytucję „latarnika”, który ma kontrolować działalność szkół w tym zakresie.

Szkołom zaleca się wprowadzenie **tw. edukacji równościowej i tw. edukacji seksualnej** według standardów Światowej Organizacji Zdrowia.

Czego nie doczytał Rafał Trzaskowski? Wszystko, co trzeba wiedzieć o demoralizującej „**edukacji równościowej**” i celach LGBT+.

Jak zwracają uwagę autorzy petycji, ma się to odbywać pod hasłami **tw. „edukacji antydyskryminacyjnej i seksualnej”**.

Referencjalnej ekwiwalencji pojęć „seksualizacja” i „edukacja seksualna” towarzyszy ich dyskursywna opozycyjność będąca rezultatem „wyprofilowanej interpretacji rzeczywistości”²¹, odmiennego punktu widzenia²², odmiennej perspektywy przyjmowanej przez nadawców, ich odmiennej relacji do obiektu, zasadzającej się na odmiennej wizji świata. Obraz czarno-białych podziałów, jednoznacznych wartości i antywartości jest konstruowany w dyskursie konserwatywnym i to jest jego retoryczna siła: po jednej stronie sytuuje się rodzinę, dzieci, wartości chrześcijańskie, po drugiej – demoralizację, deprawację, pornografię, destrukcję (czyt. *seksualizację*, czyli *edukację seksualną/antydyskryminacyjną/równościową*). Z jednej strony jest Kościół, religia, wierzący, rodzina i dzieci, z drugiej – LGBT, homolobby, ateizm, genderyci. Tak konstruowaną wizję świata dopełnia metaforyka krucjaty: walki o wartości i w imię wartości w celu ochrony przed antywartościami.

Kontekstowe uwikłania leksemu *seksualizacja* powodują jego semantyczne rozmycie na skutek użycia quasi-definicyjnych połączeń szeregowych, emocjonalizacji i metaforyzacji wypowiedzi. Celem dyskursu nie jest informowanie o realnym znaczeniu samego zjawiska, ale o nastawieniu nadawcy tyleż do niego, co do świata i innych w ogóle²³.

21 W. Czachur, *Dyskursywny obraz świata. Kilka refleksji*, „Tekst i Dyskurs – Text und Discurs” 2011 (4), s. 87.

22 Por. J. Bartmiński, *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin 2006, s. 78.

23 O funkcjonowaniu leksemu *polexit* w polskim dyskursie publicznym zob. E. Szkudlarek-Śmiechowicz, *Polexit w polskim dyskursie publicznym*, „Socjolingwistyka” 2018, XXXII (<https://doi.org/10.17651/SOCJOLING.32.1>).

Zabiegi perswazyjno-manipulacyjne służą sterowaniu ocenami emocjonalnymi dokonywanymi przez odbiorcę, który nie tyle musi umieć przypisać realne znaczenie środkom językowym, ile nie powinien mieć wątpliwości co do ich wartości aksjologicznej, a zatem nie powinien mieć wątpliwości co do tego, jak ma postępować: akceptować czy odrzucać punkt widzenia nadawcy, popierać jego działania czy ich nie popierać²⁴.

Dane ankietowe: jak studenci filologii polskiej Uniwersytetu Łódzkiego rozumieją leksem seksualizacja?

Ostatnią częścią badań związanych z leksemem *seksualizacja* była ankieta przeprowadzona wśród studentów filologii polskiej UŁ. W badaniu wzięło udział 157 osób. Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród tak niewielkiej liczby respondentów nie są, oczywiście, miarodajne, ale dostarczają podstawowych poglądowych danych o funkcjonowaniu leksemu w języku tych użytkowników polszczyzny, których samo zjawisko w największym stopniu dotyczy (por. stałe połączenie wyrazowe: *seksualizacja dzieci/młodzieży*). Ankieta zawierała trzy pytania: a) o znaczenie leksemu *seksualizacja*, b) o znane ankietowanym połączenia wyrazowe z leksemem *seksualizacja*, c) o źródła, za których pośrednictwem poznali badane słowo.

Na pytanie o znaczenie wyrazu 25% ankietowanych nie udzieliło żadnej odpowiedzi lub odpowiedziało „nie wiem”, 25% łączyło znaczenie leksemu z nauką i edukacją, natomiast 50% utożsamiało leksem *seksualizacja* ze znaczeniem „uprzedmiotowienie”. Na pytanie o znane ankietowanym połączenia wyrazowe, w których występuje leksem *seksualizacja*, 36% respondentów odpowiedziało „nie wiem”, 26% podało wyrażenie *seksualizacja dzieci/młodzieży*; 16% – *seksualizacja przekazu/mediów*; 14% – *seksualizacja kobiet/ciała*; 8% – *seksualizacja życia społecznego/społeczeństwa*. Odpowiedzi na oba pytania dowodzą, że młodzi ludzie znają wyraz głównie w jego dotychczasowym, notowanym już w NKJP znaczeniu. Trzecia część ankiety miała dać odpowiedź na pytanie o źródło, czyli o to, gdzie ankietowani zetknęli się z badanym słowem. Na to pytanie padły następujące odpowiedzi: 17% studentów odpowiedziało „nie wiem”, 36% wskazało szkołę (lekcje religii, języka polskiego, wiedzy o życiu w rodzinie, biologii) jako miejsce, gdzie mówiło się o seksualizacji, 47% – media, z czego 15% ogólnej liczby respondentów usytuowało leksem jako charakterystyczny dla dyskursu politycznego („media konserwatywne, prawicowe”, „politycy PiS”, „debaty polityczne”, „kampania wyborcza” – to szczegółowe odpowiedzi na ostatnie pytanie o źródła, za pośrednictwem których respondenci zetknęli się z badanym leksemem).

Wyniki ankiety, choć niemiarodajne, wskazują na to, że dotychczasowe znaczenia leksemu (1. »uprzedmiotowienie«, 2. »epatowanie treściami erotycznymi, pornogra-

²⁴ Por. B. Sobczak, *O definicjach retorycznych (na przykładzie hasła gender)*, „Forum Artis Rhetoricae” 2014, nr 4, s. 56.

ficznymi») i jego typowe dyskursywne usytuowanie (dyskurs dydaktyczny, edukacyjny, naukowy) zmieniają się pod wpływem przekazów retorycznych i obciążania wyrazu funkcjami perswazyjno-manipulacyjnymi. Świadczą o tym między innymi pojawiające się kilkakrotnie w ankietach takie połączenia wyrazowe, jak: *seksualizacja dzieci przez edukację seksualną*.

Podsumowanie: seksualizacja i gender

Leksem *seksualizacja*, mimo iż obecny w dyskursie naukowym i edukacyjnym od lat (por. dane NKJP), w roku 2019 został włączony na niespotykaną dotąd skalę do dyskursu publicznego przez środowiska konserwatywne i obciążony funkcją perswazyjno-manipulacyjną. Nagły i bardzo duży wzrost użyc leksmu nastąpił na przełomie lutego i marca 2019 roku w związku z podpisaniem przez prezydenta Warszawy, Rafała Trzaskowskiego, deklaracji „Warszawska polityka miejska na rzecz osób LGBT+”.

W NKJP, a więc do 2010 roku, leksem ma 25 poświadczeń użycia. Występuje głównie w pracach naukowych i popularnonaukowych poświęconych współczesnej literaturze, filozofii, kulturze, zjawiskom społeczno-obyczajowym w dwu znaczeniach: 1. »uprzedmiotowienie«, 2. »epatowanie treściami erotycznymi, pornograficznymi«. Analiza słowa w dyskursie publicznym 2019 roku, uwzględniająca dane generowane za pomocą zarówno wyszukiwarki wiadomości internetowych Monco PL, jak i dwu korpusów porównawczych zawierających teksty z portalu polityka.pl oraz teksty z portalu wpolityce.pl, poświadcza dokonujące się w dyskursie konserwatywnym perswazyjnie motywowane przesunięcia semantyczne leksmu. Zakres znaczeniowy wyrazu jako synonimu deprawacji i demoralizacji zostaje zawężony, a wyraz zaczyna funkcjonować jako deprecjonujący synonim wyrażenia *edukacja seksualna*. Tym samym użycie jednej z dwu jednostek leksykalnych: *seksualizacja* lub *edukacja seksualna*, z wykorzystaniem metatekstowych komentarzy dystansu lub bez nich, staje się znacznikiem dyskursywnym, swoistym „markerem” ideologicznym²⁵, wskaźnikiem określonej wizji świata. Podobne zależności i przesunięcia semantyczno-dyskursywne dotyczą leksmu *gender*:

definicje *gender* buduje się na opozycji. I tak, w definicjach konstruowanych przez przeciwników *gender*, z jednej strony mamy to, co przyjęte i akceptowane w danej wspólnocie (a zatem wartościowane dodatnio), z drugiej strony – nowe, które *gender* przynosi, ale jest to wizja negatywna, nie do zaakceptowania. Mamy więc rodzinę, wartości chrześcijańskie vs. zboczenie, pornografię, destrukcję. Odwoływanie się do homoseksualistów, transseksualistów, transwestytów w definicjach *gender* ma funkcję perswazyjną. Są to słowa klucze mające uruchomić określone myślenie o świecie i niepokój. W tej wizji świata jedni muszą być dobrzy, drudzy źli. Dobry jest Kościół, katolicy broniący tradycji, prawa boskiego i naturalnego, źli są tzw. genderyści, a więc – i tutaj

25 Por. A. Filipczak-Białkowska, *Mechanizmy manifestowania orientacji ideologicznej w dyskursie politycznym*, Łódź 2018, s. 75.

kolejna generalizacja – ateści, feministki, homoseksualiści. W takich definicjach pojawia się metaforyka wojny²⁶.

Mechanizm symplifikacji rozkładu wartości uznaję – za Barbarą Sobczak²⁷ – za typową strategię perswazji, która znajduje swoje odzwierciedlenie w definiowaniu pojęć przez kontrast. Dyskursywne uwikłania leksemu *seksualizacja* są analogiczne do zabiegów perswazyjnych, jakim poddany był kilka lat wcześniej leksem *gender*. Można by rzec, że dyskurs „o seksualizacji” to ciąg dalszy nieco zmodyfikowanego dyskursu „o *gender*”, a oba wyrazy funkcjonują wymiennie w kontekstach quasi-definitywnych, por.

genderyzm to jest brutalna seksualizacja dzieci i dążenie do władzy totalitarnej [...], to redukcja człowieka do pożądanego i seksualności²⁸;

seksualizacja dzieci, podważanie płci i rozwalanie rodziny to początek końca cywilizacji!²⁹

Tak konstruowana wizja świata, prosta, oparta na kontraście i wyrazistych podziałach na to, co dobre i złe, ma ogromną moc perswazyjną. I w tym właśnie tkwi jej największe niebezpieczeństwo.

WYKAZ SKRÓTÓW

- SJP Dor: *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, Warszawa (Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Państwowe Wydawnictwo Naukowe) 1958-1969; reprint PWN 1996-1997, online: <http://doroszewski.pwn.pl/>
- SJP PWN: *Słownik języka polskiego PWN*, online: <https://sjp.pwn.pl/>
- WSJP: *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. P. Żmigrodzki, Kraków (Instytut Języka Polskiego PAN) 2007, online: <https://www.wsjp.pl/>

LITERATURA CYTOWANA

- Adamczyk M., *Leksem płeć w dawnej i współczesnej polszczyźnie*, „Poradnik Językowy” 2017, 4.
- Bartmiński, J., *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin 2006.
- Bendyk E., *Miłość, wojna, rewolucja: szkice na czas kryzysu*, Warszawa 2009.
- Czachur W., *Dyskursywny obraz świata. Kilka refleksji*, „Tekst i Dyskurs – Text und Discurs” 2011, 4.
- Drewnowski T., *Próba scalenia: obiegi, wzorce, style: literatura polska 1944-1989*, Warszawa 1997.
- Filipczak-Białkowska A., *Mechanizmy manifestowania orientacji ideologicznej w dyskursie politycznym*, Łódź 2018.
- Graff A., *Rykoszetem. Rzecz o płci, seksualności i narodzie*, Warszawa 2008.
- Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, red. R. Grzegorzczakowa, R. Laskowski, H. Wróbel, Warszawa 1998.

26 B. Sobczak, *op. cit.*, s. 54.

27 Por. *ibidem*.

28 *Książdż Oko: Gender to nowe wcielenie marksizmu*, 2014, <https://tvn24.pl/polska/ksiazdz-oko-gender-to-nowe-wcielenie-marksizmu-ra412388-3356535> (dostęp: 29.11.2019).

29 *Profesor Roszkowski dla wPolsce.pl: Seksualizacja dzieci, podważanie płci i rozwalanie rodziny to początek końca cywilizacji!* (2019), https://wpolityce.pl/polityka/439046-prof-roszkowski-seksualizacja-dzieci-to-koniec-cywilizacji?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+wPolityce.pl+%28wPolityce.pl+-+Najnowsze%29 (dostęp: 30.11.2019).

- Hutnikiewicz A., *Młoda Polska*, Warszawa 1994.
- Jadacka H., *System słotwórczy polszczyzny (1945-2000)*, Warszawa 2001.
- Kamasa V., *Techniki językoznawstwa korpusowego wykorzystywane w krytycznej analizie dyskursu. Przegląd*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2014, 10/2.
- Ksiądz Oko: Gender to nowe wcielenie marksizmu*, 2014, <https://tvn24.pl/polska/ksiadz-oko-gender-to-nowe-wcielenie-marksizmu-ra412388-3356535>.
- Kudra B., *Kreatywność leksykalna w dyskursie politycznym polskiej prasy lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych*, Łódź 2001.
- Langacker R.W., *Nouns and Verbs*, „Language” 1987/1.
- Pęzik P., *Wyszukiwarka PELCRA dla danych NKJP*, [w:] *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, red. A. Przepiórkowski, M. Bańko, R. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk, Warszawa 2012.
- Profesor Roszkowski dla wPolsce.pl: Seksualizacja dzieci, podważanie płci i rozwalanie rodziny to początek końca cywilizacji!* (2019), https://wpolityce.pl/polityka/439046-prof-roszkowski-seksualizacja-dzieci-to-koniec-cywilizacji?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+wPolitycepl+%28wPolityce.pl+-+Najnowsze%29.
- Słowa roku, słowa miesiąca, słowa dnia*, red. M. Łaziński, M. Kwiecień, Warszawa 2019.
- Sobczak B., *O definicjach retorycznych (na przykładzie hasła gender)*, „Forum Artis Rhetoricae” 2014, nr 4.
- Szkudlarek-Śmiechowicz E., *Polexit w polskim dyskursie publicznym*, „Socjolingwistyka” 2018, XXXII (<https://doi.org/10.17651/SOCJOLING.32.1>).
- Trzaskowski wycofuje się z Karty LGBT+? Nie będzie dodatkowych zajęć z edukacji seksualnej* (2019), <https://www.tvp.info/44164266/trzaskowski-wycofuje-sie-z-karty-lgbt-nie-bedzie-dodatkowych-zajec-z-edukacji-seksualnej>.
- Waszakowa K., *Kognitywno-komunikacyjne aspekty słotwórstwa. Wybrane zagadnienia opisu derywacji w języku polskim*, Warszawa 2017.
- Waszakowa K., *Słotwórstwo rzeczowników obcych – synchroniczne znamiona obcości derywatów sufiksalnych*, „Polonica” 1988, XIII.
- Waszakowa K., *Słotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczowniki sufiksalne obce*, Warszawa 1994.
- Wierzbicka A., *Metatekst w tekście*, [w:] *O spójności tekstu*, red. M.R. Mayenowa, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971.

Leksem seksualizacja w systemie polszczyzny i dyskursie publicznym 2019 roku

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest ukazanie leksemu *seksualizacja* jako jednostki systemu współczesnej polszczyzny oraz jego retorycznych obciążeń w dyskursie medialnym. Leksem, choć obecny w dyskursie naukowym, popularnonaukowym i dydaktycznym od lat, w roku 2019 został włączony do dyskursu politycznego przez środowiska konserwatywne i – podobnie jak leksem *gender* – stał się słowem wykorzystywanym w celach perswazyjno-manipulacyjnych. Emotywno-aksjologiczne uwarunkowania kontekstowe wyrazu łączą się z kreowaniem uproszczonej wizji świata, opartej na prostych dychotomicznych podziałach wartości i antywartości.

SŁOWA KLUCZOWE: korpus – dyskurs – słowa kluczowe – *seksualizacja* – *gender* – polska debata publiczna

Lexeme sexualisation [seksualizacja] in the Polish language system and public discourse of 2019

SUMMARY: The aim of the article is to show the lexeme *sexualisation* as as a contemporary Polish system's unit and its persuasive and manipulative burdens in media discourse. Lexeme, although present in the scientific, popular science and didactic discourses for years, was included in 2019 in

the political discourse by conservative circles and – similarly to the lexeme *gender* – since has been used for persuasive and manipulative purposes. Emotional-axiological contextual conditions of the word are combined with the creation of a simplified vision of the world, based on simple dichotomous divisions of values and anti-values.

KEYWORDS: corpus – discourse – keywords – *sexualisation* in Polish – *gender* in Polish – Polish public debate